

انصارالدين انصاري

آينه پژوهش ۱۹۴
سال سی و سوم، شماره دوم،
خرداد و تیر ۱۴۰۱

درگذشتگان

۳۷۳-۳۸۹

حجت الاسلام ترحینی

مرحوم حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج سید محمد آل ترحینی یکی از فضایل مشهور لبنان بود. فقیه سعید در سال ۱۳۷۴ق (۱۳۳۴ش/۱۹۵۴م) در روستای عتبا از توابع نبطیه زاده شد. در نوجوانی به نجف اشرف مهاجرت کرد و ادبیات و سطوح را نزد آیات: سید محمد رضا خراسان و سید کاظم حائری فراگرفت. پس از آن به بیروت رفت و از دروس آیت الله سید محمد جواد فضل الله بهره برد. در سال ۱۳۹۴ق (۱۳۵۵ش) به قم آمد و از دروس حضرات آیات: سید مهدی روحانی، احمدی میانجی و سید رضا صدر بهره مند شد. سپس در دروس آیت الله العظمی سید محمد روحانی حاضر شد و علاوه بر تحصیل به تدریس سطوح عالییه پرداخت. در سال ۱۳۶۶ش به بیروت رفت و به تدریس و تألیف پرداخت و پس از چندی به دلیل بیماری به زادگاهش بازگشت و به تألیف و تحقیق ادامه داد.

آثار چاپی اش عبارتند از:

۱. الزبدة الفقهیه. شرح الروضة البهیة (۹ ج)
۲. الاسلام والعقل
۳. عظمة الدین الإسلامی
۴. الأحکام فی علم الکلام
۵. الدین الحنیف
۶. النهضة الحسینیة، مصادر و اخبار
۷. الشعائر الحسینیة المنصوصة
۸. تحقیق: التحریر الطاوسی (سید بن طاوسی)

آن مرحوم در ۶۷ سالگی در بامداد روز سه شنبه عید فطر در سال ۱۴۴۳ق (۱۳ اردیبهشت ۱۴۰۱ش) بدرود حیات گفت. پیکرش عصر همان روز پس از نماز حجت الاسلام والمسلمین سید امین ترحینی در قبرستان زادگاهش به خاک سپرده شد.

آیت الله فیضی

مرحوم آیت الله آقای حاج شیخ محمد فیضی سرابی یکی از علمای حوزه علمیه قم بود. فقید سعید در روز پنجشنبه اول شهریورماه سال ۱۳۰۷ش (۶ ربیع الاول ۱۳۴۷ق) در روستای زرنق از توابع سراب زاده شد. در نوجوانی به تبریز رفت و ادبیات را در مدرسه طالبیه از آیت الله سید مهدی انگجی آموخت. سپس به قم آمد و سطوح عالییه را نزد حضرات آیات: شیخ باقر مرندی، منتظری، ملکوتی، مجاهدی تبریزی و سلطانی طباطبایی فراگرفت. پس از آن در درس خارج آیات عظام: بروجردی، امام خمینی، گلپایگانی و شریعتمداری حاضر شد و علاوه بر آن به تدریس سطوح عالییه و تبلیغ دین و خدمات اجتماعی در روستای لکلی مانند: احداث، توسعه و تجدید بنای مسجد، مدرسه، قبرستان، حمام و غسلخانه پرداخت. همچنین در رساندن آب و برق به روستا همت گماشت. پس از پیروزی انقلاب اسلامی به امر امام خمینی (ره) به عضویت هیئت نظارت بر کمیته ها و زندان های آذربایجان اردبیل و شرکت در دادگاه عالی قم و دیوان عالی کشور درآمد. از سوی مردم آذربایجان شرقی نیز به نمایندگی مجلس خبرگان رهبری (دوره سوم و چهارم) برگزیده شد. در دوران دفاع مقدس فرزند برومندش به خیل شهدای انقلاب اسلامی پیوست.

آن مرحوم در ۹۳ سالگی در روز دوشنبه ۲۲ فروردین ماه سال ۱۴۰۱ش (۹ رمضان المبارک ۱۴۴۳ق) بدرود حیات گفت. پیکرش در روز چهارشنبه پس از تشییع و نماز حضرت آیت الله سبحانی بر آن در یکی از حجرات صحن حضرت معصومه (س) به خاک سپرده شد.

آیت الله ابوالحسن

مرحوم آیت الله آقای حاج سید فخرالدین ابوالحسن از علمای معروف لبنان بود. معظم له در سال ۱۳۵۳ق (۱۳۱۳ش/۱۹۳۴م) در شهر معرکه از توابع صور در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش آیت الله سید عباس ابوالحسن (۱۳۳۱-۱۳۹۲) از شاگردان آیات عظام: سید ابوالحسن اصفهانی، سید حسین حمادی، سید محسن حکیم و شیخ محمد رضا آل یاسین بود. در کودکی همراه پدرش به نجف اشرف مهاجرت کرد و ادبیات و سطوح را نزد آیات: پدرش، شیخ محیی الدین مامقانی، سید حسن خرسان، سید محمد باقر صدر، سید اسماعیل صدر، سید محمد علی حکیم، شیخ اسد حیدر و شیخ محمد صادق تنکابنی فراگرفت. پس از آن در درس خارج آیات عظام: خوبی و حکیم حاضر شد. سال ها در ایام تعطیل حوزه به نمایندگی از آیت الله حکیم به شهر عفک می رفت و به تبلیغ و ترویج دین می پرداخت. در سال ۱۹۶۹م (۱۳۸۸ق) به لبنان بازگشت و در شهر زراریه مستقر

شد. پس از وفات پدر بزرگوارش که عالم شهر غازیه بود، به این شهر آمد و به خدمات دینی و علمی پرداخت.

از آثارش تقریرات دروس اساتیدش است.

آن مرحوم در ۸۷ سالگی در روز یکشنبه ۳ شعبان المعظم سال ۱۴۴۳ ق (۱۵ اسفندماه ۱۴۰۰ ش) بدرود حیات گشت. پیکرش به نجف اشرف منتقل شد و پس از نماز آیت الله سید محمد تقی حکیم بر آن در قبرستان وادی السلام به خاک خفت.

آیت الله فقیه

مرحوم آیت الله آقای حاج سید محمد فقیه نیری یکی از علمای نامی فارس بود. فقیه سعید در روز جمعه ۲۱ فروردین ماه سال ۱۳۲۱ ش (۲۳ ربیع الاول ۱۳۶۱ ق) در شهر نیریز در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش حجت الاسلام والمسلمین سید هدایت الله فقیه (م ۱۳۹۰ ق) و نیایش آیت الله سید محمد فقیه امام (م ۱۳۷۷ ق) از علمای مشهور شهر و امام جماعت مسجد جامع بودند. وی در شهریور سال ۱۳۳۷ ش به قم آمد و ادبیات را از آیات: شیخ رحمت الله فشارکی، میرزا محسن دوزدوزانی و شیخ هاشم تقدیری و شرح لمعه و قوانین را از آیات: ستوده و اعتمادی آموخت. سطوح عالییه را نزد آیات: نوری همدانی، فاضل لنکرانی، مکارم شیرازی و سلطانی طباطبایی و شرح منظومه را از آیات: انصاری شیرازی، جعفر سبحانی، شب زنده دار و شهید مفتاح فراگرفت. پس از آن در دروس خارج آیات عظام: گلپایگانی، محقق داماد و میرزا هاشم آملی و درس اسفار آیت الله جوادی آملی و درس اشارات آیت الله حسن زاده آملی حاضر شد و بهره های فراوان برد و از آیت الله آملی هم به دریافت اجازه اجتهاد نائل آمد. وی در سال ۱۳۵۳ به دلیل فعالیت های سیاسی علیه رژیم به فردوس تبعید و در دی ماه سال ۱۳۵۸ به امامت جمعه نیریز منصوب شد و نهادهای انقلابی را در شهر تأسیس کرد. همچنین به تدریس سطوح عالییه و تفسیر قرآن و نهج البلاغه در حوزه و دانشگاه و خدمات فراوانی همچون: احیای موقوفات، تجدید بنای مساجد و حسینیه ها، تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی و پیام نور، کتابخانه، صندوق قرض الحسنه قائم، مصلی و مدرسه علمیه امام صادق (برادران) و الزهرا (خواهران) پرداخت و دو دوره هم از سوی مردم استان فارس به نمایندگی مجلس خبرگان رهبری برگزیده شد.

از آثارش تقریرات دروس آیت الله آملی و دست نویس های تفسیر و اخلاق و نهج البلاغه است.

وی بر اثر بیماری در ۷۹ سالگی در روز دوشنبه ۲ فروردین ماه سال ۱۴۰۱ ش (۱۸ شعبان ۱۴۴۳ ق) بدرود حیات گفت. بیکرش در روز پنجشنبه پس از تشییع باشکوه و نماز امام جمعه شیراز حجت الاسلام والمسلمین لطف الله دژکام در امامزاده حسن در جوار پدر و جدش به خاک سپرده شد. رهبر انقلاب در سوگ وی نگاشت:

بسم الله الرحمن الرحيم

درگذشت عالم بزرگوار جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج سید محمد فقیه (رحمة الله علیه) را که از علمای برجسته فارس و عضو مجلس خبرگان بودند، به همه مردم آن استان به ویژه ارادتمندان و مستفیدان از بیانات آن عالم متعهد و بالآخر به خاندان گرامی و بازماندگان ایشان تسلیت عرض می‌کنم و رحمت و مغفرت الهی را برای آن مرحوم مسألت می‌نمایم.

سیدعلی خامنه‌ای

آیت الله کاردان

مرحوم آیت الله حاج شیخ غلامرضا کاردان یکی از فضیلا مشهور حوزه علمیه قم بود. فقیه سعید در سال ۱۳۱۹ ش (۱۳۵۹ ق) در مشهد مقدس زاده شد. در نوجوانی ادبیات را نزد مرحوم ادیب نیشابوری آموخت. در حدود سال ۱۳۴۰ ش به قم آمد و شرح لمعه را نزد استاد ستوده و سطوح عالیه را نزد حضرات آیات: خزعلی (مکاسب)، نوری همدانی و اعتمادی (رسائل) و فاضل لنکرانی و سلطانی طباطبایی (کفایه) فراگرفت. پس از آن در دروس خارج آیات عظام: گلپایگانی، میرزا هاشم آملی و وحید خراسانی حاضر شد. وی علاوه بر تحصیل به تدریس کلام شیعه در مؤسسه در راه حق و امام صادق (ع) و تبلیغ و تألیف نیز اشتغال داشت. همچنین حافظ کل قرآن کریم بود و یکی از فرزندانش نیز در جبهه‌های نبرد به شهادت رسید. ایشان عالمی متواضع، مهربان و بی‌ادعا بود و با این همه فضل و دانش، از سر تواضع کمتر کسی او را شناخت.

آثار چاپی اش عبارتند از:

۱. امامت و عصمت امامان در قرآن
۲. علم پیامبر و امام در قرآن
۳. امامت در حدیث غدیر
۴. شفاعت (با همکاری مرحوم احمد مطهری)

۵. عدالت صحابه

۶. وضو در کتاب و سنت

۷. فاطمه معیار شناخت

۸. هدف از خلقت

۹. کاروانی در سایه ابر

آن مرحوم در ۸۱ سالگی در روز یکشنبه ۷ فروردین ماه سال ۱۴۰۱ ش (۲۴ شعبان ۱۴۴۳ق) بدرود حیات گفت. پیکرش در روز سه شنبه ۹ فروردین ماه پس از تشییع و نماز آیت الله حاج شیخ مهدی شب زنده دار بر آن در گلزار شهدای علی بن جعفر به خاک سپرده شد. آیت الله العظمی مکارم شیرازی در سوگ وی نگاشت:

خبر رحلت عالم ربانی ابوالشهید جناب حجة الاسلام والمسلمین حاج شیخ رضا کاردان موجب تأثر و تأسف گردید. این استاد اخلاق و حافظ قرآن سالیان متممادی در نشر معارف اهل بیت (ع) و دفاع از حریم ولایت کوشید و با تربیت شاگردان و تألیف کتب ارزنده به حوزه علمیه و نشر فرهنگ اسلامی خدمت نمود. عموم کسانی که با ایشان آشنا بودند، به اخلاق حسنه و معاشرت نیکوی وی گواهی می دهند و جز خیر و نیکی از او سراغ ندارند. اینجانب این ضایعه مؤلمه را به حوزه علمیه و عموم شاگردان و علاقمندان آن مرحوم و خصوصاً به بیت شریف و فرزندان گرامی و جناب آقای حاج حمید مکارم داماد مکرم ایشان تسلیت عرض می کنم و از درگاه خداوند متعال علو درجات آن فقید سعید و صبر و اجر برای بازماندگان را مسألت دارم.

آیت الله امینی گلستانی

مرحوم آیت الله آقای حاج شیخ محمد امینی گلستانی یکی از فضیله های حوزه علمیه قم بود. فقید سعید در روز یکشنبه ۱۶ بهمن ماه سال ۱۳۱۷ ش (۱۵ ذی الحجه ۱۳۵۷ق)، در روستای گلستان از توابع شهرستان نیر در استان اردبیل زاده شد. در سال ۱۳۲۹ ش به اردبیل رفت و ادبیات را نزد آقایان: سید مسلم خلخالی و شیخ سعید اصغری فراگرفت. در سال ۱۳۳۱ ش به قم آمد و سطوح را نزد آیات: شیخ عبدالکریم ملایی، سید جواد خطیبی، میرزا مسلم ملکوتی، میرزا محسن دوزدوزانی، شیخ مصطفی اعتمادی و شیخ احمد پایانی آموخت. در سال ۱۳۳۴ رهسپار نجف اشرف شد و سطوح عالییه را نزد حضرات آیات: شهید مدنی، شیخ مجتبی لنکرانی، شیخ محمد علی سرابی، میرزا رضا توحیدی، شیخ حسین آل راضی و سید فخرالدین موسوی اردبیلی و خارج فقه و اصول را هم نزد آیات

عظام: خوبی و حکیم فراگرفت. در سال ۱۳۳۹ ش به شهر سرعین آمد و پس از ازدواج با صبیبه آیت الله میرزا علی عرفانی از شاگردان میرزای نائینی مدت ۱۱ سال به خدمات دینی و اجتماعی مانند: امامت جماعت و منبر، احداث مساجد، حمام‌ها و غسالخانه‌ها، صندوق‌های خیریه و چشمه‌ها اشتغال داشت. در سال ۱۳۵۷ به اردبیل مهاجرت کرد و به خدمات دینی پرداخت. سپس در سال ۱۳۶۵ به تهران رفت و به خدمات علمی و دینی خویش ادامه داد و در سال ۱۳۷۵ به قم آمد و همواره به تألیف اشتغال داشت.

آثار چاپی اش عبارتند از:

۱. سرچشمه حیات (درباره آب)
۲. سیمای جهان در عصر امام زمان (۲ ج)
۳. یکصد و یازده پرسش درباره امام زمان
۴. اسلام فراتر از زمان
۵. از مباحله تا عاشورا
۶. فلسفه قیام و عدم قیام امامان
۷. والدین دو فرشته جهان آفرینش
۸. آداب ازدواج و زندگی خانوادگی
۹. گلستان سخنوران (۲ ج)
۱۰. ولایت، شرط قبولی اعمال

آن مرحوم در ۸۳ سالگی در روز چهارشنبه ۱۱ خردادماه سال ۱۴۰۱ ش (اول ذی‌قعدة الحرام ۱۴۴۳ ق) بدرود حیات گفت.

حجت‌الاسلام حجازی

مرحوم حجت‌الاسلام والمسلمین آقای حاج سیدجمال‌الدین حجازی از فضیلات نامی حوزه علمیه قم بود. وی در سال ۱۳۳۲ ش (۱۳۷۲ ق) در مشهد مقدس زاده شد. در نوجوانی به تحصیل علوم دینی نزد شهید هاشمی نژاد و ابوالزوجه اش استاد سیدحسن ابطحی روی آورد. در سال ۱۳۵۵ ش به قم آمد و سطوح عالی‌ه را نزد حضرات آیات: اعتمادی و موسوی تهرانی (رسائل)، بنی فضل و پایانی (مکاسب)، ستوده، سبحانی و فاضل‌لنکرانی (کفایه) آموخت. پس از آن در دروس خارج آیات عظام: شریعتمداری، سیدمحمد روحانی، شیخ مرتضی حائری، میرزا جواد تبریزی و وحید خراسانی حاضر

شد و مبانی علمی اش را استوار کرد. علاوه بر آن به تدریس و تألیف و تبلیغ هم می پرداخت. وی یکی از دلدادگان و شیفتگان ساحت قدس مهدوی بود که با قلم شیوایش بیشترین آثارش را درباره آن حضرت به رشته تحریر درآورد.

آثار چاپی اش عبارتند از:

۱. آغاز معرفت به حضرت حجت

۲. امام زمان بهار دل‌ها

۳. ما و امام زمان

۴. پیام امام زمان

۵. پیرامون مقام امام زمان

۶. چگونه امام زمان را بشناسیم؟

۷. میعاد با خورشید

۸. نگاهی به مهدی و یاد او

۹. به دنبال آفتاب

۱۰. ستاره پنهان

۱۱. آخرین سفیر

۱۲. سوار در برف

۱۳. خاطره آن شب

۱۴. ملاقات در صاریا

۱۵. مشکلات مذهبی جوانان

۱۶. از نشانه‌های اوست: همسری

۱۷. همسران

۱۸. ماجرای تشرف

آن مرحوم بر اثر نارسایی کلیوی در ۶۸ سالگی در روز یکشنبه ۱۵ خردادماه سال ۱۴۰۱ ش (۵ ذی‌عده ۱۴۴۳ق) بدرود حیات گفت. پیکرش روز دوشنبه پس از تشییع و نماز حجت‌الاسلام والمسلمین حاج شیخ محمد رضا مامقانی بر آن در قبرستان امامزاده سیدعلی به خاک سپرده شد.

آیت الله بیگدلی

مرحوم آیت الله آقای حاج شیخ مهدی بیگدلی قمی یکی از استادان مشهور حوزه علمیه قم به شمار می‌رفت. فقیه سعید در سال ۱۳۲۳ ش (۱۳۶۳ ق) در قم زاده شد. پدرش آقای حاج حبیب الله خان خیاط از افراد عابد و زاهد و باتقوای مشهور شهر و مورد اعتماد مراجع تقلید و مغازه‌اش محل اجتماع علما و فضلا بود. وی در نوجوانی ادبیات را نزد آیات: شیخ عبدالحسین و کیلی، شب‌زنده‌دار و مؤمن قمی و سطوح عالییه را نزد حضرات آیات: ستوده، صلواتی، فاضل لنکرانی و سلطانی طباطبایی آموخت. همچنین خارج فقه و اصول را نزد آیات عظام: گلپایگانی، منتظری، محقق داماد، سید محمد روحانی و بیش از همه حاج آقا مرتضی حائری فراگرفت. در تهران نیز در درس فلسفه آیت الله مطهری حاضر می‌شد و مبانی علمی‌اش را استوار می‌کرد. در خلال تحصیل به تدریس تمام متون درسی حوزه پرداخت و صدها نفر از فضلا در محضرش سطوح عالییه و خارج فقه و اصول را آموختند و نامش به عنوان یکی از اساتید مبرز و دقیق حوزه طنین افکند. وی بر دقائق فقه و اصول احاطه فراوان داشت و مورد توجه مراجع تقلید بود. بسیار خوش محضر، متواضع، خوش اخلاق و سخاوتمند و با شاگردانش همچون فرزندان گرم و صمیمی و خودمانی بود و برای رفع مشکلات آنان و نیز مستمندان و نیازمندان دیگر اقدام از هیچ تلاشی فروگذار نمی‌کرد و در موارد متعدد، شاگردانش را به سفرهای زیارتی می‌برد و هر ماه کمک‌های فراوانی در اختیار نیازمندان می‌گذاشت.

صدیق گرامی استاد غلام عباس هاشمی می‌نویسد:

مرحوم استاد، در مباحث اصول و فقه استادی دقیق و محقق بود. بر اثر کثرت تدریس و ممارست، به تمام متون درسی حوزه اشراف عالی داشت. این حقیر جلدین کفایه را خدمت ایشان خواندم. در مباحث مهم اصولی به مبانی اصولی شیخ اعظم مرحوم آخوند، محقق نائینی و آقا ضیاء عراقی مسلط بود. حواشی مرحوم مشکینی و محقق اصفهانی را خوب تبیین می‌کرد. گاهی تطبیقات فقهی خوبی را در کنار مسائل اصولی کفایه بیان می‌نمود. مطالب سودمندی از استادش آیت الله حائری و نیز مطالبی را که با مطالعه مبانی آیت الله بروجردی در ذهن داشت نقل می‌کرد. بنده تمام مطالب ایشان را می‌نوشتم. اصلاً توجه به خود نداشت و اهل منیت نبود. حتی یک بار احساس نکردم که تمایل دارد نام او جایی باشد. درسش شاگردپرور و محقق‌پرور بود. به خاطر دقت بالا و ثقات بیان‌شان تعداد کمی از طلاب در درسشان شرکت می‌کردند، ولی اغلب از طلاب ممتاز حوزه بودند و الان برخی آنها از مدرسین حوزه علمیه قم هستند. همه شاگردان را و هر کس را با روشی جداگانه پرورش می‌داد. گاهی بنده اشکالی می‌کردم و بحث می‌شد و ایشان تأمل می‌کردند و گاهی شب تلفن منزل ما زنگ می‌خورد و صدای ایشان بود که من را تشویق

می‌کرد و می‌فرمود حق با شما بوده و بعد می‌فرمود شما در مسیر تحقیق موفق هستید و تحقیقتان را در آثار و حواشی ادامه دهید.

در جلد دوم که وارد شدیم چندین اشکال تناقض در مبانی مرحوم آخوند داشتیم. این نوع اشکال‌ها برایشان جالب بود و می‌فرمود: من هم مواردی از تناقضات کفایه را نوشته‌ام. روزی پیشنهاد داد تا کل تناقضاتی که در مبانی مرحوم آخوند وجود دارد را از ابتدا یادداشت کنم.

ما دقت در تحقیق و انصاف علمی را از محضر ایشان آموختیم. نسبت به علمیت حوزه و طلاب دغدغه فراوانی داشت. در امتحان شفاهی دقیق بود و به هیچ کس حتی شاگردانش نمره اضافی نمی‌داد و از ایراد هیچ کس چشم‌پوشی نمی‌کرد، ولی هرگز انصاف را فراموش نکرده و اگر برایشان محرز می‌شد طلبه‌ای اشتغال به درس و بحث دارد نمره‌اش را می‌داد و ای بسا راهنمایی نیز می‌نمود و همه اینها از دلسوزی ایشان به علمیت حوزه و طلاب بر می‌خاست.

با تمام وجود به قیامت اعتقاد داشت و خضوع در برابر اهل بیت (علیهم السلام) در تاروپودش تنیده بود.

آثارش عبارتند از:

۱. کتاب‌های: خمس، زکات، حج و اجاره
۲. دوره کامل اصول
۳. حواشی (دقیق و انتقادی) بر کتاب‌های: معالم، اصول فقه، رسائل، کفایه و عروة الوثقی

آن مرحوم در ۷۷ سالگی در روز شنبه ۶ فروردین ماه سال ۱۴۰۱ ش (۲۳ شعبان ۱۴۴۳ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش روز دوشنبه پس از تشییع شایسته و نماز آیت‌الله سبحانی بر آن، در حجره ۱۶ صحن حضرت معصومه (س) به خاک سپرده شد.

آیت‌الله آل کمونه

مرحوم آیت‌الله سید راغب آل کمونه یکی از فضلالی نجف اشرف بود. آن مرحوم از شاگردان آیات عظام: شریعتمداری در قم و سید عبدالاعلی سبزواری در نجف اشرف بود و در کنج عزلت آثار متعددی پدید آورد.

کتاب‌های چاپی‌اش عبارتند از:

۱. التحرير الارقي لاحكام العروة الوثقى (۲ ج)
 ۲. تحفة الطالب في شرح المكاسب
 ۳. احسن الكلام في علم الكلام (شرح تجريد)
 ۴. ميزان الاصول و اتقان الوصول (۴ ج، شرح تهذيب الأصول سبزواری)
 ۵. مشكاة الكشف و الجلاء في التعليق على الهيات الشفاء
 ۶. نتائج الافكار
 ۷. روح الإفادة في الطلب و الارادة
 ۸. ثمرات الافكار في علم الاصول (مباحث الحجج، ۲ ج، با قلم: شيخ فاضل بدیری)
- آن مرحوم در حدود ۷۵ سالگی در روز دوشنبه ۲۶ اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۱ ش (۱۵ شوال المکرم ۱۴۴۳ق) بدرود حیات گفت.

آیت‌الله بجنوردی

مرحوم آیت‌الله آقای حاج سید مهدی موسوی بجنوردی از علمای مشهور تهران بود. فقید سعید در روز جمعه ۲۲ صفر الخیر سال ۱۳۵۲ق (۲۶ خرداد ۱۳۱۲ش) در نجف اشرف در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش آیت‌الله العظمی حاج میرزا حسن بجنوردی و مادرش نواده دختری آیت‌الله العظمی سید ابوالحسن اصفهانی بود. وی پس از فراگیری سطوح عالیہ نزد حضرات آیات: شیخ مجتبی لنکرانی، شیخ صدرابادکوبه‌ای، شیخ محمد طاهر آل راضی، سید مرتضی فیروزآبادی و سید عبدالاعلی سبزواری در درس خارج آیات عظام: حکیم، شاهرودی، میرزا حسن بجنوردی و شیخ حسین حلی راه یافت و مبانی علمی‌اش را استوار کرد و همزمان به تدریس سطوح و متون گوناگون پرداخت و شاگردان فراوانی همچون آقایان: سید عبدالصاحب حکیم، سید محمد بجنوردی، سید جواد بجنوردی، سید احمد مددی، شیخ بشیر حسین نجفی، شیخ شمس الدین واعظی، سید محمد رئیسی گرگانی، شیخ عبدالنبی نمازی و شیخ اسماعیل شوشتری پرورش داد. در سال ۱۳۴۹ش به تهران آمد و به خدمات دینی و علمی و اقامه جماعت در مسجد جلیل واقع در خیابان گرگان و تألیف و تدریس پرداخت. گروهی از فضلاء تهران مانند آقایان: سید محمد حسن ابوترابی، سید حسین سبط، سید مسعود خامنه‌ای، سید محسن میری، مصطفی بروجردی، محسن رهامی، محمد جعفر علمی، محمود امجد و محمود ارفع از شاگردان وی بودند.

آثار چاپی اش عبارتند از:

۱. کتاب الطهاره (۳ ج)
۲. کتاب البیع (۲ ج)
۳. تحریر الاصول (۲ ج)

آن مرحوم، در ۸۸ سالگی، در روز پنجشنبه اول اردیبهشت ۱۴۰۱ ش (۱۹ رمضان المبارک ۱۴۴۳ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش پس از تشییع و نماز آیت الله سید مصطفی محقق داماد در روز یکشنبه، به مشهد مقدس انتقال یافت و در دارالزهد حرم مطهر امام رضا علیه السلام به خاک سپرده شد.

آیت الله رودباری

مرحوم آیت الله آقای حاج سید مجتبی رودباری عالم نامی استان گیلان و فقیه بزرگ رشت بود. فقید سعید در سال ۱۳۱۲ ش (۱۳۵۲ ق) در نجف اشرف در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش آیت الله سید حسین رودباری از شاگردان آیات عظام: سید ابوالحسن اصفهانی و میرزای نائینی و جدش آیت الله سید محمد تقی رودباری بوده است. وی به همراه پدر بزرگوارش در سال ۱۳۱۹ به رشت آمد و در سال ۱۳۲۶ تحصیل علوم دینی را نزد پدرش و آیت الله سید محمود ضیابری آغاز کرد. سپس در سال ۱۳۲۹ رهسپار قم شد و سطوح عالی را نزد حضرات آیات: شیخ محمد علی امینیان، جعفر سبحانی، موسوی اردبیلی، مشکینی، ستوده و بتولی گیلانی آموخت. پس از آن در دروس خارج آیات عظام: بروجردی، امام خمینی، گلپایگانی و شیخ عباسعلی شاهرودی و دروس حکمت علامه طباطبایی و شهید مفتاح حاضر شد و بهره های فراوان برد. در سال ۱۳۴۳ راهی نجف اشرف شد و سالیان فراوان در دروس آیات عظام: خویی، حکیم، امام خمینی و میرزا هاشم آملی حضور یافت و تقریرات دروس آنان را به دقت نگاشت و مبنای علمی اش را استوار کرد. در سال ۱۳۵۸ به رشت بازگشت و به اقامه جماعت در مسجد صفی، تدریس در مدرسه علمیه جامع و تأسیس مؤسسات خیریه مانند: کتابخانه امیرالمؤمنین و مدرسه علمیه جامع پرداخت و به مشکلات مردم رسیدگی کرد. درب خانه اش از بام تا شام به روی مردم باز بود و با روی گشاده پذیرای آنها می شد. صدیق گرامی استاد شیخ حسنعلی خزائی می نویسد:

چند سالی ایام تبلیغی ماه مبارک رمضان و محرم توفیق حضورش را داشتم. برخوردار از اخلاق حسنه و حسن معاشرت با مردم بود. مسجد او در ماه رمضان و سایر اوقات، مملو از نمازگزاران بود. مردم با اشتیاق کامل از هر کوی و برزن به صف جماعت می پیوستند و در بین علمای گیلان به خاطر

تواضع و مردم‌داری و رسیدگی به مشکلات مردم و ساده‌زیستن، برخوردار از محبوبیت درجه اول و مورد اعتماد مردم استان گیلان بود. با رحلت او مردم پناهگاه بزرگی را از دست دادند. در ایام ماه محرم شاهد بودم ایشان مدت طولانی در دهلیز منزل به احترام مجلس روضه سیدالشهداء می‌نشست و به مردم خوش آمد می‌گفت.

آثار چاپی اش عبارتند از:

۱. کتاب الخمس

۲. کتاب الحج (۲ ج) (تقریرات درس آیت‌الله خویی)

آن مرحوم در ۸۸ سالگی در روز سه‌شنبه ۲ فروردین ماه سال ۱۴۰۱ ش (۱۹ شعبان ۱۴۴۳ق) بدرود حیات گفت. با وفاتش در استان گیلان عزای عمومی اعلام و پیکرش صبح روز چهارشنبه پس از تشییع باشکوه و نماز امام جمعه رشت حجت‌الاسلام والمسلمین فلاحتی در مسجد صفی در جوار پدر بزرگوارش به خاک سپرده شد.

حجت‌الاسلام فاطمی نیا

مرحوم حجت‌الاسلام والمسلمین حاج سید عبدالله فاطمی نیا یکی از خطبای نامی کشور بود. فقید سعید در سال ۱۳۲۵ ش (۱۳۶۵ق) در تبریز در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش حجت‌الاسلام والمسلمین حاج سید اسماعیل اصفیائی شبستری شندآبادی بود. آن مرحوم تحصیل علوم دینی را نزد آیت‌الله حاج میرزا حسن مصطفوی آغاز کرد و بیش از سی سال در محضر ایشان متون فقه و اصول و تفسیر را آموخت. سپس در درس آیات عظام: اراکی، بهجت و بهاء‌الدینی و مجالس خصوصی آیت‌الله سید محمد حسن الهی طباطبایی و برادرش علامه طباطبایی حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار کرد. سپس به تهران مهاجرت کرد و علاوه بر محضر علامه مصطفوی از درس آیات: شیخ محمد تقی آملی و شیخ محمد تقی جعفری نیز بهره‌مند شد. در کتاب‌شناسی، نسخه‌شناسی، ادبیات، اشعار عرب، تاریخ و تراجم تبحر یافت و حافظ قرآن کریم بود. مجالس و خطابه‌های اخلاقی و بیان گرم و گیرا و شیرین وی دل‌ها را می‌ربود و خیل عظیمی از جوانان مشتاق را پای منبرهایش می‌کشاند. تأکید مکرر وی بر کسب فضایل اخلاقی و تلاش در به دست آوردن لطایف رفتاری، محور اصلی منابرش بود. او به گونه‌ای سخن می‌گفت که هر کس متناسب با شخصیت علمی و مطابق با سطح معنوی خود می‌توانست نکات دقیق و لطیف ایشان را دریافت کند. به تعبیر دیگر، منابر ایشان برای همگان قابل استفاده بود و خلوص و صفای باطنی وی در جان مستمعان همواره کارگر بود و

شنونده را تحت تأثیر قرار می‌داد.

آثار چاپی اش عبارتند از:

۱. فرجام عشق: شرح غزلی عرفانی از امام خمینی
۲. نغمه عاشقی
۳. نکته‌ها از گفته‌ها
۴. یک نکته از هزاران
۵. فرهنگ انتظار
۶. ارمغان غدیر
۷. روضه‌های فاطمی نیا
۸. شرح و تفسیر زیارت جامعه
۹. مجموعه مقالات
۱۰. صدها نوار در شرح: نهج البلاغه و صحیفه سجادیه (بر پایه ریاض السالکین)

آن مرحوم پس از تحمل سال‌ها بیماری سرطان، در ۷۵ سالگی در روز دوشنبه ۲۶ اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۱ ش (۱۵ شوال المکرم ۱۴۴۳ق) بدرود حیات گفت. پیکرش در روز سه‌شنبه پس از تشییع باشکوه و نماز حضرت آیت‌الله سبحانی بر آن در مسجد شهید مطهری حرم حضرت معصومه به خاک سپرده شد.

مقام معظم رهبری در پیام تسلیت خویش نگاشت:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درگذشت عالم واعظ درس آموز، جناب حجت الاسلام آقای حاج سید عبدالله فاطمی نیا (رضوان الله علیه) را به خاندان گرامی و همه‌ی صاحبان عزا و ارادتمندان و مستفیدان ایشان تسلیت عرض می‌کنم.

اطلاعات گسترده و بیان جذاب و لحن شیرین این عالم محترم، منبعی پرفیض برای جمع زیادی از جوانان و راهجویان بود و فقدان آن مایه‌ی تأسف و اندوه است. از خداوند متعال مسألت می‌کنم که رحمت و غفران خود را شامل حال ایشان فرماید و پاداش وافر به ایشان عنایت کند.

سیدعلی خامنه‌ای

حجت الاسلام محمدی ری شهری

مرحوم حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ محمد محمدی ری شهری یکی از فضایل نامی حوزه علمیه قم بود. فقید سعید در آبان ماه سال ۱۳۲۵ ش (۱۳۷۵ق) در شهری زادۀ شد و در سال ۱۳۳۹ ش به تحصیل علوم دینی روی آورد و در مدرسه برهان، ادبیات را آموخت. در سال ۱۳۴۰ به قم آمد و سطوح را نزد آقایان: ستوده و اعتمادی و سطوح عالیہ را نزد حضرات آیات: مشکینی، فاضل لنکرانی و سلطانی طباطبایی فراگرفت. در سال ۱۳۴۵ به نجف اشرف مهاجرت کرد و در سال ۱۳۴۶ به مشهد مقدس رفت و به ادامه تحصیل پرداخت. سپس به قم بازگشت و در دروس خارج آیات عظام: گلپایگانی، اراکی، مرتضی حائری، وحید خراسانی، میرزا جواد تبریزی و مشکینی حاضر شد و همزمان به تألیف، تحقیق، تبلیغ دین و حفظ قرآن پرداخت و حافظ کل قرآن کریم شد. در زمان مبارزه به سخنرانی علیه رژیم شاه پرداخت و پس از پیروزی انقلاب اسلامی به سمت های: ریاست دادگاه انقلاب ارتش، دادستان کل کشور، وزارت اطلاعات، دادستان ویژه روحانیت، تولیت حرم حضرت عبدالعظیم، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام، سرپرست حجاج ایرانی و نمایندگی مردم تهران در مجلس خبرگان رهبری (دوره دوم و سوم) برگزیده شد و مؤسسه دارالحدیث و دانشگاه علوم حدیث و مرکز تحقیقات حج را بنیاد نهاد.

برخی از آثارش عبارتند از:

۱. میزان الحکمه (۹ ج)
۲. مبانی شناخت
۳. مبانی خداشناسی
۴. بحث هایی درباره خدا
۵. فلسفه وحی و نبوت
۶. عدل در جهان بینی توحید
۷. رهبری در اسلام
۸. خاطرات سیاسی
۹. آگاهی و مسئولیت
۱۰. مقدمه ای بر سیستم قضایی اسلام
۱۱. شهادت در نهج البلاغه
۱۲. رمز تداوم انقلاب اسلامی در نهج البلاغه
۱۳. اهل البيت في الكتاب والسنة
۱۴. العقل والحکمه في الكتاب والسنة
۱۵. الحج والعمرة في الكتاب والسنة

۱۶. التبلیغ فی الكتاب والسنة

۱۷. المحبه فی الكتاب والسنة

۱۸. ادعیه الحج و آدابہ

۱۹. اخلاق مدیریت در اسلام

۲۰. سیمای نماز

آن مرحوم بر اثر ابتلا به بیماری کرونا در ۷۵ سالگی در روز دوشنبه اول فروردین ماه سال ۱۴۰۱ ش (۱۸ شعبان ۱۴۴۳ ق) بدرود حیات گفت. پیکرش روز پنجشنبه پس از تشییع باشکوه و نماز آیت الله حسینی بوشهری بر آن در حرم حضرت عبدالعظیم به خاک خفت. رهبر انقلاب در پیام خویش نگاشت:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

با تأسف فراوان خبر رحلت عالم مجاهد جناب حجت الاسلام والمسلمین محمدی ری شهری (رحمت الله علیه) را دریافت کردم. برای کسانی که از تقوا و سلامت نفس و مجاهدت مستمر این روحانی انقلابی باخبرند، فقدان وی ضایعه‌ای تلخ و اندوهبار است. تنوع عرصه‌های مجاهدت این عالم ربانی علمی، اخلاقی، انقلابی، سیاسی، اداری که همه با اخلاص و صفا همراه بود، از او شخصیتی کم نظیر پدید آورده بود.

اینجانب در طول ده‌ها سال آشنایی همواره صلاح و پرهیزگاری را در ایشان مشاهده کرده‌ام و امیدوارم این ذخیره ارزشمند موجب رحمت و مغفرت و علو درجات وی شود.

صمیمانه به فرزندان محترم و دیگر بازماندگان و همه دوستان و همکاران و شاگردان و ارادتمندان ایشان تسلیت عرض می‌کنم. والسلام علی عباد الله الصالحین.

سید علی خامنه‌ای